

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ.

«Політична культура» – порівняно нова категорія політичної науки, хоч зміст явища, яке вона позначає, був об'єктом аналізу видатних мислителів, починаючи з глибокої давнини. Його вивчали Платон, Арістотель, Цицерон, Монтеस्क'є, Макіавеллі, Токвіль та багато інших філософів і політологів. Термін „політична культура” вперше вжив німецький філософ Й. Г. Гердер наприкінці XVIII ст [7]. Активне застосування цього терміну, як однієї з основних категорій політичної науки, почалося лише з другої половини 50-х років – початку 60-х XX ст., коли американські вчені Г. Алмонд і С. Верба розробили сучасну концепцію політичної культури. Зазначимо, що в українській політичній думці проблема сутності політичної культури вперше чітко сформульована українським ученим Вячеславом Липинським ще за 30 років до того, як Г. Алмонд у 1956р. висунув власну версію цього феномена, яка стала класичною. Політична культура нації, за Липинським, виявляється у прагненні і, головне, здатності та вмінні провідної її верстви – еліти – використовувати для політичної, державницької творчості кращий політичний досвід, надбання політичної теорії і науки, норми політичної етики. Якщо Липинський сутність політичної культури бачив у поєднанні, «рівновазі» між політичною творчістю і «політичною наукою», що забезпечує високу «політичну умілість» провідної верстви нації, то Алмонд розглядав політичну культуру як сукупність орієнтацій громадян на політичну систему суспільства і на самих себе як учасників політичного процесу [7]. За довгі роки перебування на перетині західної та східної політичних культур, перебування українських земель в складі інших держав (Росії, Польщі, Австро-Угорщини, Чехословаччини, Румунії, Угорщини) власна політична культура українського народу, його ментальність сформувались як синтез різних компонентів культур, але з перевагою все-таки західних компонентів. Це яскраво засвідчили події Революції гідності кінця 2013 поч. 2014рр., яка розпочалася саме з євроінтеграційних прагнень українського суспільства. Тому політична культура України визначена її історією.

У посткомуністичному та посттоталітарному українському суспільстві поширені та мають помітний вплив уявлення, ідеї, ідеали, орієнтації, настрої, стереотипи мислення та поведінки, культивовані радянським режимом, з одного боку, а, з другого, – прагненням українського народу про незалежну власну державу.

Дослідник політичної культури О. Рудакевич [4] зазначає, що політична культура України сьогодні вона має *фрагментарний* та суперечливий характер. За характером політичного режиму, який панував в Україні впродовж 20-80-х років XX сторіччя, і який сформував певні політичні якості окремих людей та народу загалом, ця політична культура має *посткомуністичний, пострадянський і посттоталітарний характер*, тобто в ній мають значну питому вагу елементи комуністичної ідеології, радянсько-більшовицькі стереотипи, сформовані в минулому політичні переконання й настрої[4].

За характером політичного статусу УРСР та української нації в СРСР – нинішня політична культура українського народу є *постколоніальною*. Для неї значною мірою характерні зрусифікований стан, комплекси національної меншовартості й кривди, атрофована здатність оцінити власні національні інтереси і цілі, відсутність навичок суверенного мислення та поведінки, схильність більше розраховувати на зовнішню допомогу, ніж на власні сили[4].

За ідеологічною спрямованістю для політичної культури України характерний розкол суспільства на інтернаціоналістів-космополітів та патріотів-незалежників (націоналістів). При цьому на Сході й Півдні України домінують перші, а на Заході та у Центрі – другі. За цивілізаційно-культурними ознаками сучасній Україні загалом властива прихильність до західноєвропейських політичних цінностей, хоча помітну роль у політичному житті відіграють риси ментальності та культури, характерні для східних народів. У російсько-самодержавний та радянський періоди історії України поширилися властиві для азійських народів ставлення до держави (єтатизм і патерналізм), її глави (установка на харизматичних лідерів), політичних прав і свобод особистості (підданство,

общинність), політичного режиму (авторитаризм), ролі церкви в політичному житті суспільства (підпорядкованість церкви державі) [4]. Характерною є розколотість українського народу на українсько- та російськомовні частини й відповідно зорієнтованість на українську та російську культури. Власне це і стало однією з причин війни у частині східних регіонів України. Частина мешканців цього регіону впродовж незалежності України так і не позбавилися стереотипів радянсько-російського комуністичного імперського минулого [7]. За ставленням до демократії і держави як соціальної інституції політична культура сучасних українців залишається в значній мірі *авторитарною, етатистською та патерналістською*. За системними якостями й зрілістю політичній культурі українського народу властиві амбівалентність (поєднання різних за змістом й спрямованістю елементів), нецілісність (відсутні окремі компоненти культури, а ті, що є – мають несформований характер), неорганічність (багато запозичених політико-культурних елементів не відповідають ментальності, національному характеру, традиціям, усій системі культури української нації).

Сучасні процеси формування демократичної політичної системи в Україні є складовою частиною формування модерної української політичної культури.

Література

1. Гнасевич Н. В. *Форми вияви української ментальності в контексті формування правової держави* / Н. В. Гнасевич, І. В. Гнасевич, В. К. Паучок // *Психологія і суспільство*. – 2011. – №3(45). – С. 14-21.
2. Гончарук, Т. В. *Ментально-філософські засади національного буття, їх детермінуючий вплив на суспільні процеси [Текст]* / Т. В. Гончарук // *Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації : монографія* / Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевич, М. І. Гурик [та ін.] ; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. –
3. Гурик М. І., Шумка М.Л. *Взаємозв'язок етики і політики в інтенціях Ярослава Стецька* / Михайлина Шумка, Мирослава Гурик // *Грані. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах*. Вип. 4 (84). – Дніпропетровськ, 2012. – С. 48-51
4. Рудакевич, О. *Засади типології національної політичної культури [Електронний ресурс]* / О.Рудакевич // *Політичний менеджмент*. – 2011. – № 6. – С. 133–140.
5. *Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія* / Гончарук Т. В., Гнасевич Н. В., Гурик М. І., Рудакевич О. М., Томахів В. Я., Чигур Р. Ю., Шумка М. Л.; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – 255 с.
6. Томахів В. *Трансформація політичного режиму в незалежній Україні: загальні тенденції, особливості дефініцій* / В. Томахів // *Українська наука : минуле, сучасне, майбутнє*. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – Вип. 19, ч. 1. – С.336-342.
7. Томахів В.Я. *Політологія. Навчальний посібник, 2-ге вид., доп* / В.Я. Томахів. — Тернопіль: ТНЕУ, 2017. — 183 с. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/2364502/>